

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ RYCHLÉHO TEMPA V ÚTOČNÉM BOJI A OPERACI

Ženíjní zabezpečení rychlého tempa postupu a manévru vojsk je základním a nezbytným předpokladem úspěšného vedení útočného boje a operace. Vysoké tempo boje a operace je podmíněno i možnostmi rychlého přesunu a přeskupování zasazovaných útvarů a svazků v rámci divizí a armád. Bojová činnost bude zpravidla charakterizována širokým použitím jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení. Jaderné údery budou především vedeny na uskupení vojsk, operační zálohy, důležitá politická a ekonomická centra. Tyto údery spolu s použitím jaderných min vytvoří složité podmínky pro postup vojsk v důsledku zničení a zamoření terénu.

Na důležitých terénních čarách protivník připravuje atomová přehradná pásma z jaderných min, které může v případě válečného konfliktu realizovat s úkolem, lokalizovat prostory bojové činnosti pozemních vojsk na rozhodujících operačních směrech, znesnadnit manévry a zabránit přísunu operačních a strategických záloh.

Pohyb vojsk bude značně ovlivněn situací vzniklou zničením terénu a umělých staveb, jakož i složitými meteorologickými podmínkami.

Ženíjní zabezpečení rychlého tempa postupu je velmi složitý úkol, který ve svém komplexu zahrnuje tyto dílčí oblasti:

- znalost a předběžné vyhodnocení prostoru vedení boje z hlediska vlivu terénu a reálného předvídání možných zátarasů,
- ženíjní průzkum,
- vyhledávání a zneškodňování jaderných min,
- zřizování průchodů v zátarasech,
- odčistování, úprava, údržba a obnova komunikací a vytyčování objížděk,
- překonávání vodních toků.

Tempo útoku vojsk v průběhu operace dále bude záviset na poměru sil, možnostech ničení protivníka, zvláště jadernými zbraněmi a na terénních a meteorologických podmínkách. Průměrné tempo útoku může dosahovat 40—60 km

za den. To ovšem vyžaduje důslednou a přesnou koordinaci sil a prostředků a zvládnutí způsobů překonávání zvláště zničených a zamořených prostorů po jaderných úderech.

Znalost a předběžné vyhodnocení prostoru vedení boje z hlediska vlivu terénu a reálného předvídání možných zátarasů

Základní podmínkou úspěšného ženijního zabezpečování pohybu je především na základě zpráv průzkumu o činnosti protivníka, znalosti vlastní situace, zámyslu a předběžného vyhodnocení terénu, předvídat možné druhy zátarasů a překážek, včetně jejich umístění v terénu. Ženijní velitelé a náčelníci všech stupňů jsou povinni důsledně vyhodnocovat a respektovat všechny terénní zvláštnosti, které mohou ztěžovat pohyb vlastních vojsk.

Součástí chronologického studia předběžného vyhodnocování a evidování terénních přírodních i umělých překážek je i pečlivé studium geografických podkladů, zvláště pak nastalých změn, které mají přímý vztah k zabezpečení tempa postupu. Většinu těchto podkladů zpracováváme již v míru a jsou dostupné velitelům a štábům ženijního vojska.

Účelem studia a vyhodnocování těchto podkladů je získat předem dokonalé znalosti o ženijních vlastnostech a rázu terénu v prostoru předpokládané bojové činnosti a podle konkrétních podmínek je vhodně aplikovat na úkoly ženijního zabezpečení pohybu. Terén vyhodnocujeme:

— z hlediska přirozených překážek, kde zjišťujeme

- pokrytost a členitost terénu,
- hustotu a kvalitu komunikační sítě, jakož i množství komunikačních objektů,

- únosnost terénu mimo komunikace a průchodnost pro tanky,
- množství, hustotu a mohutnost vodních toků,
- velikost osad, ráz jejich staveb a možnosti objížděk,
- vliv meteorologických podmínek;

— z hlediska možností vytváření umělých a zesilování přirozených překážek. Zjišťujeme podmínky pro:

- zemní úpravy k zvýšení neprůchodnosti terénu,
- zřizování výbušných i nevýbušných protitankových zátarasů všeho druhu,
- vytváření zátopových oblastí a ničení mostů svržením přehradních zdí a dalších hydrotechnických zařízení,
- ničení komunikačních objektů a silničního tělesa.

Přípravné práce pro plnění těchto úkolů lze v míru zjistit jen jsou-li připravovány ve větším rozsahu, po delší dobu a na základě vyhodnocení podle předpokládaných zásad činnosti protivníka. V průběhu bojové činnosti pak zjištěné překážky upřesňujeme a konkretizujeme.

Ženijní průzkum

Jednou ze základních podmínek včasného a úspěšného ženijního zabezpečení pohybu jsou zprávy průzkumu, které musí dát dostatek hodnověrných podkladů k přijetí optimálního řešení vhodných způsobů a použití jednotek i techniky pro odstranění překážek, budování objížděk a obnovu komunikací.

Tento úkol zde uvádím jenom pro úplnost a dále jej nebudu rozvádět, neboť je v potřebném rozsahu rozpracován v předpise Žen-2-3 „Ženijní průzkum“.

Vyhledávání a zneškodňování jaderných min

Organizace průzkumu jaderných zátarasů musí vycházet z podrobných znalostí zásad soudobého boje nepříteli a jejich způsobů použití, jakož i možnosti sil a prostředků vlastního průzkumu.

Předpokladem úspěšného průzkumu jaderných zátarasů je odhalení zámyslu nepříteli k jejich možnému použití. Toho dosáhneme správným a soustavným vyhodnocováním činnosti nepříteli, cílevědomým plánováním, organizací a řízením průzkumu. Zjištěné a ověřené údaje průzkumu budeme permanentně prověřovat a tak docházet k reálným a objektivním závěrům.

V míru úsilí získávání zpráv průzkumu o jaderných zátarasech zaměřujeme hlavně na:

- přísun jaderné munice na válčiště, taktickotechnická data munice, místa skladování a předpokládané, prostorové možnosti jejího použití,
- dislokaci, organizační složení a možnosti jednotek určených k přísunu a kladení jaderných min,
- upřesnění míst skupin komor stálého zařízení k ničení, jejich počty a způsoby výstavby,
- způsoby aktivace jaderných min a jeho technické zabezpečení,
- odhalení pravděpodobného zámyslu systému jaderných zátarasů.

Před zahájením bojové činnosti a v jejím průběhu upřesňujeme dříve získané zprávy, přičemž hlavní důraz doplňkového průzkumu zaměříme na:

- zjištění skladů speciální munice,
- upřesnění prostorů jednotek se speciální technikou, určených pro kladení jaderných min,
- zjištění doby zahájení kladení jaderných min,
- upřesnění míst kladení jednotlivých jaderných min a jejich roznětových stanovišť,
- zjištění rozmístění jednotek ochrany a ochranných minových polí.

Pro přípravu nepříteli k použití jaderných min jsou charakteristické některé demaskující příznaky jako kontrola bojové použitelnosti současných a zřizování doplňkových stálých zařízení k ničení, zvýšený ruch a přísun ve skladech speciální munice, přesuny speciálních jednotek s technikou (kontejnery, autojeřáby apod.).

Průzkum jaderných zátarasů vedeme v podstatě ve dvou etapách. V první etapě jde o předběžné vyhodnocení zjištěných jaderných zátarasů v prostoru předpokládané bojové činnosti, v druhé etapě pak o vlastní průzkum jaderných zátarasů.

Pro vyhledávání a zneškodňování jaderných min (JM) organizujeme skupiny, jejichž počet závisí na množství zjištěných nebo předpokládaných jaderných min v pásmech činnosti svazků a na silách a prostředcích, které byly svazkům přiděleny.

Zpravidla skupiny k zneškodňování jaderných min organizujeme až do stupně prvosledových praporů. U vševojskových svazků ponecháváme 1–2 skupiny s vrtulníky, jako zálohu velitele. Tuto zálohu můžeme použít k nahrazení ztrát u skupin prvosledových praporů, k zabezpečení zasazovaného druhého sledu, či k ničení JM v týlovém prostoru. U vševojskového svazku vytváříme zpravidla 12 skupin. Skupinu k zneškodňování JM tvoří podskupina pro průzkum, vytvořená ze vševojskové (tankové) jednotky, s jedním ženijním družstvem organické ženijní roty pluku. Dále je to podskupina pro ničení vytvořená z jednoho

speciálního ženijního družstva od speciálního ženijního praporu armádní ženijní brigády. Každý vševojskový svazek prvního sledu posílujeme jednou speciální ženijní rotou (o 4 spec. žen. četách) a z toho každý pluk prvního sledu jednou speciální ženijní četou (o 3 speciálních ženijních družstvech).

Skupinu dále posílíme dělostřelectvem, tanky, bojovými vozidly, PTRS a chemickou průzkumnou hlídkou. Skupině velí vševojskový velitel a může dosahovat hodnoty až jedné zesílené roty.

Ženijní zabezpečení pohybu

1. Zřizování průchodů ve výbušných zátarasech

Těžiště zřizování průchodů ve výbušných zátarasech spočívá především na útvech a svazcích prvního sledu.

Soudobé tempo boje a operace vyžaduje, aby se řešením tohoto úkolu zabývaly hlavně motostřelecké a tankové pluky, neboť na útvech bojujících v prvním sledu závisí udržení vysokého tempa postupu celé bojové sestavy.

Současná organizační struktura sil a prostředků pro odtarasování výbušných zátarasů umožňuje vytváření průchodů v zátarasech v počtu 1 průchod na tankovou rotu 1. sledu. Pro zvýšení počtu průchodů na hlavním směru útoku jsou v organizační struktuře ženijního praporu svazku začleněny další raketové odminovače (ROD-22) se záložními náplněmi. Na jednotlivých stupních jsou tyto odtarasovací prostředky:

- na stupni msp: MOV + VO; ROD-200 se záložními náplněmi, trally;
- na stupni tp: MOV + VO; trally.

MOV + VO a trally jsou začleněny přímo u tpr. ROD-200 se záložními náplněmi jsou začleněny u ženijní roty pluku.

Počty odtarasovacích prostředků zabezpečují souběžné ražení u mps 5 a u tp 9 průchodů v protitankových minových polích.

Motostřelecká divize může svými organickými prostředky, bez dalšího posilování, razit souběžně 26 a tanková divize 34 průchodů v protitankových minových polích.

Pro upřesnění funkce odtarasovacích prostředků, uvedu zde jejich stručnou charakteristiku.

MOV je mechanický odminovač výbušný. Vytváří kolejový průchod před pásy tanku dvěma hydraulicky ovládanými rydlí, kterými miny vyrývá a odstraňuje v ně kolejových pásů.

VO je výbušný odminovač. Je to dvoukolový přívěs na tank s táhlými náložemi plastické trhaviny, který razí v součinnosti s MOV průchod v celé šířce.

Trall je mechanický odminovač. Razí kolejový průchod před pásy tanku dvěma bubny složenými z ocelových disků. Tlakem přivádí miny k výbuchu.

ROD-200 je raketový odminovač. Razí průchod v délce asi 100 m o šířce 3,7—4,3 m. Sestává z 15 táhlých náloží z plastické trhaviny vystřelované jednou raketou.

Všechny tyto ražené průchody musí ženijní doprovodné skupiny prověřit na možnost přítomnosti nevybuchlých min a zřetelně označit vytyčovacími prostředky.

Rychlé zřizování průchodů ve výbušných zátarasech zůstává i nadále jedním z nejdůležitějších úkolů zabezpečení pohybu v útočném boji.

2. Zabezpečení pohybu a manévru vojsk úpravou a údržbou komunikační sítě

Vycházíme-li ze současných názorů a zásad vedení útočného boje, z terénních podmínek prostoru možné bojové činnosti a předpokládaného zatarasování nepřítele, vidíme, že zabezpečení pohybu vojsk komunikacemi je jedním z hlavních úkolů ženijního zabezpečení soudobých vysoce motorizovaných armád.

Rozbor a ženijní vyhodnocení terénu v zájmovém prostoru z hlediska jeho průchodnosti jen potvrzuje složitost tohoto úkolu, přestože dostatečně rozvětvená komunikační síť a dobré kvality dává předpoklady pro jeho úspěšné řešení.

Těžiště plnění tohoto úkolu bude spočívat především v údržbě a úpravě komunikací, ve stavbě mostů při zajišťování objížděk zničených a zatarasovaných prostorů, horských a zalesněných masívů a zaplavených území.

Na základě bojového a operačního uskupení, taktické situace a materiálně technických podmínek bude potřeba zabezpečení pohybu komunikacemi na jednotlivých stupních takto:

— na stupni prapor, pluk	— 1 osa postupu,
— na stupni divize	— 1–2 komunikace,
— na stupni armáda	
• pro každou nově zasazovanou divizi	— 2–3 komunikace,
• pro tylové přesuny	— 1–2 základní automobilové silnice,
	— 1–2 pomocné automobilové silnice.

Z tohoto rozsahu ženijní vojsko odpovídá za úpravu komunikací pro přesuny a upravuje je do stupně divize v plném rozsahu, na stupni armáda odpovídá za zabezpečení operačních přesunů. Těžiště úpravy komunikací bude spočívat ve skupinách pro úpravu praporek cesty a odřadů zabezpečení pohybu pluků a divizí.

V závislosti na úkolech útvarů a svazků vyplývá i jejich místo v bojové sestavě:

— prostor činnosti komunikační skupiny pro úpravu praporek cesty ve vzdálenosti 800–1 200 m,	
— prostor činnosti OZP pluku	3–6 km,
— prostor činnosti OZP divize	10–15 km.

OZP divize vytváříme ze ženijní komunikační roty žpr divize, zesílené ženijní technikou pro zemní práce. Tato rota je organicky členěna tak, že může v případě potřeby vyčlenit dva OZP stejného složení.

Na stupni armáda nemůžeme při úpravě komunikací působit po celé délce armádních cest. Činnost vyčleněných ženijních útvarů armády proto soustřeďujeme jen na prostory na komunikacích, které svým přirozeným charakterem nebo možnými následky nepřátelské činnosti nezabezpečují plynulý a rychlý přesun vojsk a jsou pro hladký průběh přesunů druhých sledů a záloh nejnebezpečnější. Budou to zpravidla přechody přes členitý terén, horská pásma, zalesněné a neschůdné úseky, větší vodní překážky a zničené prostory.

Rozsah a hloubka zón takto upravovaných (udržovaných) komunikací nebude vždy stejná. Vychází jednak z terénu, jeho ženijní technického vyhodnocení a předpokládaných opatření protivníka na nich. V neposlední řadě pak ze sil a prostředků, které můžeme pro tento úkol vyčlenit.

V podmínkách středoevropského válčiště můžeme předpokládat, že jedna

komunikační zóna může mít maximální rozměry 50×40 km a budou se v ní udržovat 3—4 komunikace.

Rychlost úpravy komunikací musí být totožná s rychlostí útočného boje v taktickém rámci. Na taktickém stupni by měla dosahovat 2—3 km/h i více. Na operačním stupni vyniká ještě více požadavek rychlosti při úpravě komunikací proto, že je nutné zabezpečovat operační přesuny, rychlostí 15—40 km/h, podle členitosti terénu a stavu komunikací.

Toto vyžaduje řešit úpravu cest zonálním způsobem útvarů, které vysíláme do prostoru zón s předstihem.

U armády zpravidla mohou být 1—2 zóny. Z armádní žb můžeme vyčleňovat pro tento úkol ženijní prapor zesílený technikou tak, aby na každé komunikaci v zóně pracovala zesílená ženijní rota (1 DOK, 1 rypadlo, 2 řetězové pily, 500 kg trhaviny, materiál pro průzkum a vytyčování cest.) Někdy přidělíme dočasně i prapor ženijních strojů od frontu.

Přesuny mimo zóny si zabezpečují přesunující se útvary a svazky vlastními prostředky.

3. Překonávání vodních toků

Vodní toky jakožto přirozené terénní překážky neztratily dosud svůj podstatný vliv zvláště na vedení útočné bojové činnosti, třebaže je v soudobých armádách značná nasycenost moderní přepravní techniky. Hustota a náročnost překonávání vodní sítě na středoevropském válčišti umožňuje vést obranu i slabšími silami a zpomalovat útočné tempo protivníka. Vodní toky rovněž omezují manévrové možnosti, mohou vést k odtržení jednotlivých sledů a vytvářet tak výhodné podmínky ke zdržení vojsk, jejich koncentraci a ničení zbraněmi hromadného ničení.

Úspěch násilného přechodu bude záviset na:

- vedení stálého průzkumu protivníka, vodní překážky a přístupových cest,
- výběru vhodných úseků přepravišť, které umožňují přístup k samotné překážce, rychlé přesuny a manévry vojsk,
- včasné plánování a vydání rozkazů útvarům pro násilný přechod vodního toku,
- umlčení palebných prostředků protivníka na řece a jejich přístupech,
- zachycení přepravišť nebo vhodných míst pro jejich zřízení,
- odminování řeky a přilehlého terénu,
- včasné přísunu přepravních prostředků a jejich vhodném manévru,
- vycvičenosti ženijních jednotek,
- dovedném manévru přepravními prostředky z jednoho přepraviště na druhé,
- překvapivém průběhu násilného přechodu s jeho všestranným bojovým zabezpečením,
- vytvoření optimální zálohy přepravních prostředků a jejím dovedném využití na směru úspěšné bojové činnosti.

V závislosti na bojové situaci rozlišujeme násilný přechod vodního toku **z chodu** nebo **s plánovitou přípravou**. Za základní druh násilného přechodu považují násilný přechod z chodu, který zabezpečuje překvapení a nepřetržitou bojovou činnost bez snížení tempa postupu. Násilný přechod s plánovitou přípravou probíhá v podmínkách, kdy protivník má vybudovanou obranu na vodní překážce nebo při přechodu našich vojsk do útočné činnosti po předcházející dočasné obraně. Rovněž byl-li násilný přechod z chodu neúspěšný.

Násilný přechod vedeme na široké frontě, ve vysokém tempu a bez většího soustřeďování vojsk i techniky.

V úseku násilného přechodu pluku můžeme zřídit:

- 2—3 plavidlová přepraviště (na prapor 1. sledu jedno),
- 2—3 přívozová přepraviště,
- 2—3 přepraviště pro hluboké brodění tanků (z toho jedno může být pro brodění tanků pod vodou).

V pásmu násilného přechodu msd (td) kromě praporních a plukovních přepravišť zřizujeme 1—2 mostové přepraviště. Jejich počet závisí na šířce řeky a počtech přepravních prostředků, které máme k dispozici.

Pásmo přepravy svazku může dosahovat šířky 20 i více km. Úsek přepravy pluku do 10 km i více.

Druh, množství a rozmístění zřizovaných přepravišť volíme optimálně vzhledem k bojové sestavě, síle odporů protivníka, vhodným přístupům k řece, charakteru břehů a samotné řeky, množství a jakosti komunikací, síle ženijních jednotek a počtu přepravních prostředků, které jsou k dispozici.

Doba násilného přechodu je limitována časem a nesmí zpomalovat tempo postupu bojové sestavy. Pluky by měly dokončit násilný přechod řeky za 1,5—2 hodiny a svazky za 5—6 hodin.

Pro organizovaný přístup vojsk k řece a na jednotlivá přepraviště v přepravním úseku upravujeme a vytyčujeme cesty, východiště k přepravě a regulační čáry.

Východiště k přepravě určujeme ve vzdálenosti 5—6 km od řeky. Výchozí prostory pro jednotky a útvary druhého sledu nebo zálohy volíme ve vzdálenosti 20—25 km pro pluk a 8—10 km pro prapor.

Tanky pro brodění pod vodou připravíme předem na přístupech k řece a konečnou úpravu dokončí osádka ve vzdálenosti 3—6 km od břehu.

Závěrem se ještě chci zmínit o tom, že s ohledem na množství vodních překážek je nutné uvolňovat soupravy normovaného materiálu pro manévry na další vodní překážky. Omezené počty mostových souprav, potřeba jejich několikanásobného rozebrání a ponechání některých vestavěných pro potřeby vyššího stupně velení vyžaduje řešit nahrazování mostů na plovoucích podporách nízkovodními dřevěnými mosty z místního materiálu. Cílem a smyslem nahrazování je uvolnit co nejdříve normované soupravy z provozu a převést přepravu na mosty nízkovodní. Uvolněné mostové soupravy pak opět začleňujeme do bojové sestavy a jsou připraveny k dalšímu použití.

Tento způsob nahrazování uvažujeme až od stupně armády výše.

Závěr

Závěrem pokládám za účelné zdůraznit náročnost a složitost úkolů zabezpečení rychlého tempa útočného boje. Na plnění úkolů bude mít podstatný vliv i charakter bojové činnosti protivníka, zvláště z hlediska jeho možností zatárasování a ničení.

Současná organizační struktura ženijního vojska zabezpečuje plnění úkolů ženijního zabezpečení na všech stupních organickými prostředky, bez většího posilování z vyššího stupně velení. Tímto je snížen manévr ženijními silami na minimum a proběhne jen ve zcela výjimečných případech.

Při zámyslu a použití ženijních sil a prostředků bereme v úvahu zabezpečování tempa postupu jak při bojové činnosti bez AZ, tak i s AZ. Toho dosáhneme vhodným rozdělením a uskupením ženijních sil.